

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / OKTABR /
10-SON, I-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, oktabr.
I-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SUN'IIY INTELLEKTGA ASOSLANGAN INSON RESURLARINI BOSHQARISHNING XODIMLAR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI: SUN'IIY INTELLEKTGA ISHONCHNING VOSITACHILIK ROLI.....	30
Nazirjonova Marziaxon Xamidulla qizi	
DAVLAT XARIDI KONSEPSIYASI VA MAMLAKATDA XARIDLAR TARKIBINING TRANSFORMATSIYASI	36
Axmedjanov Sardorbek	
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURLAR SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	41
Aipova Iroda Ikramovna	
BUDJET XARAJATLARI SAMARADORLIGINI BOSHQARISH IQTISODIY RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	45
Normo'minov Sardorbek Normo'min o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIKNING TARMOQ VA HUDUDIIY TARKIBIDAGI O'ZGARISHLAR.....	50
Xaitova Rushana O'ktamovna	
O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIIY XIZMATLAR BOZORINING HUDUDIIY RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI	54
Ibragimova Saule Orinbaevna	
MINTAQAVIIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI RAQAMLI MONITORING QILISH INDIKATORLARINI TANLASH VA VAZNLASHNING KO'P MEZONLI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	59
Qozaqova Munajat Sharifjanovna	
BOSHQARUV HISOBOTI SHAKLLARI, KO'RSATKICHLARI VA REGISTRARINI MODELLASHTIRISH.....	67
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
O'ZBEKISTON BANK SEKTORINING RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK BAHOLASH	71
Kanan Aliyev	
TIJORAT BANKLARIDA LIKVIDLIK SIYOSATINI OPTIMALLASHTIRISH: BASEL III DOIRASIDA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMI.....	77
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATI XUSUSIYATLARINING HISOB SIYOSATI MAZMUNIGA TA'SIRINI BAHOLASH	84
Xabilov Djaxongir Hakimovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOLIQ ORGANLARIDA AGILE MENEJMENTNI JORIY ETISH TAYYORGARLIGINING TASHKILIIY, MADANIY VA BOSHQARUV KO'RSATKICHLARI TAHLILI	88
Sayfiyev Jasur Ravshanovich	
ПУТИ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ТУРИСТСКОГО ПРОДУКТА В УЗБЕКИСТАНЕ.....	97
Абдукадырова Халида Абдухамедовна	
Юлдашева Мухаббатхон Расулхоновна	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI KREDITLASH AMALIYOTIDA XORIJ TAJRIBASI	101
Xasanova Lola Mamasharifovna	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING RAQAMLI EKOTIZIM MODELINI TAKOMILLASHTIRISH	106
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O'SISH OMILLARI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA OCHIQ MA'LUMOTLAR TAHLILI	115
Yuldoshev Sherzod Yusup o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VILOYATLARI BO'YICHA AHOLI JON BOSHIGA SANOAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISH HAJMINI O'SISH SUR'ATLARINI TAHLILI.....	121
Madraximova G.R.	
Mansurova M.Y.	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VILOYATLARI BO'YICHA AHOLI JON BOSHIGA SANOAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQUARISH HAJMINI O'SISH SUR'ATLARINI TAHLILI

Madraximova G.R.

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti professori, t.f.d.

Mansurova M.Y.

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti assistenti

Email: mansurovamadina071@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada O'zbekiston Respublikasi viloyatlari bo'yicha aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'sish sur'atlari O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida tahlil qilingan. Hududlar kesimida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmidagi tafovutlar aniqlanib, ularning yuzaga kelishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar yoritilgan. Shuningdek, hududlarning sanoat salohiyatidan samarali foydalanish, investitsiyalarni oqilona yo'naltirish, zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy etish va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish orqali aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish ko'rsatkichlarini muvozanatlashtirish imkoniyatlari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: sanoat, mahsulot, ishlab chiqarish, aholi jon boshi, o'sish darajasi, qiymatlar, iqtisodiy imkoniyatlar.

Аннотация: В статье проанализированы темпы роста объема производства промышленной продукции на душу населения по регионам Республики Узбекистан на основе данных Национального комитета Республики Узбекистан по статистике. Выявлены различия в объемах производства промышленной продукции на душу населения в разрезе регионов и освещены основные факторы, влияющие на их возникновение. Также обоснованы возможности сбалансирования показателей производства промышленной продукции на душу населения за счет эффективного использования промышленного потенциала регионов, рационального направления инвестиций, внедрения современных производственных технологий и развития производственной инфраструктуры.

Ключевые слова: промышленность, продукция, производство, на душу населения, темпы роста, показатели, экономические возможности.

Abstract: The article analyzes the growth rates of per capita industrial production across the regions of the Republic of Uzbekistan, based on data from the country's National Statistical Committee. It identifies regional disparities in per capita industrial output and highlights the key factors contributing to these differences. Furthermore, the study substantiates the potential for balancing per capita industrial production indicators through the effective utilization of regional industrial capacity, the rational allocation of investments, the adoption of modern production technologies, and the development of industrial infrastructure.

Keywords: industry, products, production, per capita, growth rate, values, economic opportunities.

KIRISH

Mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta'minlashda hududlarning sanoat salohiyatidan samarali foydalanish va ishlab chiqarish hajmini oshirish muhim ahamiyatga ega [2]. Hududlarning sanoat rivojlanish darajasini baholashda umumiy ishlab chiqarish hajmi bilan bir qatorda, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini hisobga olish ham muhimdir. Chunki aholi soni va uning hududlar bo'yicha joylashishidagi farqlar umumiy ishlab chiqarish hajmi yuqori bo'lgan hududlarda aholi jon boshiga to'g'ri keladigan ko'rsatkichlarning shakllanishiga turlicha ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasini baholashga alohida e'tibor qaratilib, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 1-maydagi "Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishni reyting baholash tizimini joriy etish to'g'risida"gi PQ-4702-son¹ qarori bilan hududlarni reyting asosida baholash tizimi joriy etilgan [1]. Mazkur yondashuv hududlarning iqtisodiy rivojlanish holatini turli ko'rsatkichlar asosida kompleks baholash va rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston Respublikasi viloyatlari kesimida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi va uning o'sish sur'atlarini yillar davomida tahlil qilish hududlarning sanoat rivojlanishidagi o'ziga xos xususiyatlarni aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tahlil natijalari hududlarning sanoat salohiyatidan samarali foydalanish va sanoat ishlab chiqarishini yanada muvozanatli rivojlantirish bo'yicha tegishli taklif va tavsiyalar ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi [3].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududlarning sanoat salohiyatini baholash va undan samarali foydalanish masalalari mintaqaviy iqtisodiyotning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Burxanov [2] O'zbekiston Respublikasi mintaqalari sanoatini rivojlantirish imkoniyatlarini o'rganib, hududlarning mavjud ishlab chiqarish resurslari, iqtisodiy salohiyati va sanoatni rivojlantirish imkoniyatlarini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. Mazkur yondashuv hududlar o'rtasidagi sanoat rivojlanishi bo'yicha farqlarni aniqlash va mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Alimova, Islamov va Kazakov [4] mintaqaviy iqtisodiyotning nazariy va amaliy jihatlarini yoritib, hududlarning iqtisodiy rivojlanishida ishlab chiqarish salohiyati, tabiiy resurslar, mehnat resurslari va hududiy ixtisoslashuvning ahamiyatini ko'rsatib bergan. Burxanov va boshqalar [5] esa mintaqaviy iqtisodiyotda hududlarning ishlab chiqarish imkoniyatlarini baholash, iqtisodiy resurslardan foydalanish va hududiy rivojlanishdagi tafovutlarni aniqlash masalalariga e'tibor qaratgan. Ushbu tadqiqotlar hududiy sanoat ko'rsatkichlarini kompleks tahlil qilish zarurligini asoslaydi.

Maxsudova [6] hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda sanoatning o'rnini alohida hudud misolida tadqiq etib, sanoat ishlab chiqarishining hudud iqtisodiy faoliyati va rivojlanish jarayonlariga ta'sirini ko'rsatgan. Ushbu tadqiqot hududiy kesimda sanoat ko'rsatkichlarini o'rganishning amaliy ahamiyatini belgilaydi. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy ma'lumotlari [3] esa hududlar bo'yicha sanoat ishlab chiqarishi hajmini miqdoriy jihatdan baholash, yillar kesimida dinamikani aniqlash va aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsuloti ko'rsatkichlarini hisoblash uchun muhim statistik baza hisoblanadi.

Xalqaro tadqiqotlarda ham hududiy sanoat rivojlanishi va ishlab chiqarish samaradorligini baholashga katta e'tibor qaratilgan. OECD [7] hududiy rivojlanish bo'yicha tadqiqotlarida iqtisodiy faoliyatning hududlar bo'yicha notekis taqsimlanishi, ishlab chiqarish samaradorligi, infratuzilma, inson kapitali va investitsiyalarning hududiy rivojlanishga ta'sirini alohida qayd etadi. Jahon banki [8] tadqiqotlarida esa hududiy iqtisodiy rivojlanish ishlab chiqarish salohiyati, investitsiyalar, mehnat unumdorligi va infratuzilma bilan chambarchas bog'liqligi ko'rsatilgan. UNIDO [9] sanoat rivojlanishini baholashda ishlab chiqarish hajmi bilan bir qatorda, sanoatning texnologik darajasi, qo'shilgan qiymat yaratish imkoniyati va hududlarning ishlab chiqarish tizimidagi ixtisoslashuvini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlarda hududiy sanoat rivojlanishini baholashda ishlab chiqarish hajmi, investitsiyalar, resurslar, infratuzilma va mehnat salohiyati kabi omillarga katta e'tibor qaratilgan. Biroq O'zbekiston viloyatlari kesimida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining uzoq muddatli dinamikasi va hududlar o'rtasidagi tafovutlarni birgalikda tahlil qilish masalasi qo'shimcha tadqiqotlarni talab etadi. Shu jihatdan, mazkur tadqiqotda viloyatlar bo'yicha aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'zgarishi va o'sish sur'atlarini qiyosiy tahlil qilishga alohida e'tibor qaratiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy statistik ma'lumotlari asosiy axborot manbasi sifatida olindi. Hududlar kesimida aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi va uning o'sish sur'atlari bo'yicha ma'lumotlar yig'ilib, qiyosiy va statistik tahlil usullari asosida o'rganildi. Ma'lumotlarni qayta ishlash, hisob-kitoblarni tekshirish va natijalarni umimlashtirishda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanildi.

¹ <https://lex.uz/docs/-4803531>

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot doirasida O'zbekiston Respublikasi hududlarida sanoat ishlab chiqarishining rivojlanish holatini baholash maqsadida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi asosiy ko'rsatkich sifatida tanlab olindi. Mazkur ko'rsatkich hududlarning sanoat salohiyatidan foydalanish darajasini aholi sonini hisobga olgan holda baholash imkonini beradi. Shu asosda keyingi yillar davomida ushbu ko'rsatkichning o'zgarish dinamikasi va hududlar o'rtasidagi farqlar tahlil qilindi.

1-jadvalda keltirilgan natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasida keyingi 9 yilda sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi sezilarli darajada oshib, o'rtacha 6,74 marta o'sgan. Bunga tegishli shart-sharoitlarning yaratilishi, investitsiyalarning faol jalb etilishi, ayniqsa, ishlab chiqarish uskunalarining zamonaviy texnologiyalar asosida yangilanishi, mahsulot sifatining oshishi, mutaxassis kadrlarni tayyorlash tizimining yangi bosqichga ko'tarilishi hamda tadbirkorlik faoliyatining keng rivojlanishi ijobiy ta'sir ko'rsatgan (1-jadval) [3].

1-jadval. O'zbekiston respublikasi viloyatlari bo'yicha aholi jon boshiga sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmini o'sish sur'atlarini tahlili²

Hududlar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2016-2024 o'sish (marta)
O'zbekiston Respublikasi	3512,6	4594,7	7141,0	9604,9	10771,8	13051,9	15520,2	18098,0	23679,4	6,74
Qoraqalpog'iston Respublikasi	2364,2	3701,4	5879,3	6759,9	7316,0	8589,6	8981,4	8942,7	12064,0	5,1
Andijon viloyati	2712,6	4442,4	9033,2	10694,0	11519,2	11156,6	16529,9	21964,0	26439,6	9,76
Buxoro viloyati	3044,6	3458,6	4575,1	7750,3	9080,1	10587,4	13647,2	15719,0	20501,3	6,73
Jizzax viloyati	1553,1	1941,2	2675,6	3354,4	4170,8	6253,4	7812,5	12871,5	16357,3	10,53
Qashqadaryo viloyati	3150,7	3509,9	4568,0	6270,9	4417,4	5567,2	6566,7	8169,2	10865,8	3,44
Navoiy viloyati	11395,1	13755,1	23568,9	44963,4	64737,5	71925,7	80786,1	95593,6	134209,0	11,77
Namangan viloyati	1322,6	1724,8	2416,0	3169,9	3878,7	5068,6	6112,9	7225,6	10228,2	7,73
Samarqand viloyati	2058,1	2507,4	3587,7	4112,3	4698,6	5723,6	7163,2	7915,6	10676,7	5,18
Surxondaryo viloyati	903,0	947,0	1272,4	1627,7	2004,8	2461,4	2605,5	3113,7	4746,9	5,25
Sirdaryo viloyati	4420,5	4702,3	6274,3	8702,0	9361,5	11282,8	13532,3	16953,5	21751,7	4,92
Toshkent viloyati	5998,0	7624,6	13099,2	18315,4	22356,3	28622,3	31664,5	35371,9	44983,4	7,49
Farg'ona viloyati	2274,6	2708,0	3728,0	5019,6	5732,0	7195,5	7698,4	8906,7	11185,8	4,91
Xorazm viloyati	1590,8	2272,9	3547,3	4612,7	5009,6	7155,5	9439,5	10921,0	14120,6	8,87
Toshkent shahri	9761,2	12460,5	17397,3	20760,0	25052,6	31976,2	37398,7	41391,6	55807,3	5,71

Respublikada qator erkin iqtisodiy zonalarining tashkil etilishi, xususan, har bir viloyat va hududda ishlab chiqarish resurslarining o'ziga xos xususiyatlarini e'tiborga olgan holda tegishli sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirishga e'tibor qaratilishi aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmining oshishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarishning aholi jon boshiga to'g'ri keladigan hajmi viloyatlar kesimida turlicha ko'rsatkichlarga ega [4, 5, 6]. Jumladan, Andijon viloyatida 2024-yilda ushbu ko'rsatkich 26 439,6 million so'mni, Surxondaryo viloyatida 4 746,9 million so'mni, Navoiy viloyatida esa 134 209,0 million so'mni tashkil etgan. Toshkent viloyatida 2024-yilda aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsuloti hajmi 44 983,4 million so'm, Toshkent shahrida esa 55 807,3 million so'mni tashkil etgan. Mazkur hududiy tafovutlarning shakllanishiga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatadi:

1. Sanoat ishlab chiqarishining yirik shaharlarda nisbatan yuqori darajada rivojlanganligi.
2. Sanoat korxonalarini tashkil etishda aholining joylashish zichligi va hududiy xususiyatlarning hisobga olinishi.
3. Viloyatlar va chekka hududlarda kichik ishlab chiqarishning rivojlanishi hamda yuqori texnologiyali sanoat korxonalarini kengaytirish imkoniyatlarining mavjudligi.

2 Manba: [3] manba asosida muallif ishlanmasi.

4. Investitsiyalarni rejalashtirish va taqsimlash jarayonlarida tahliliy yondashuvlarni yanada takomillashtirish imkoniyatlari.

5. Yetakchi mutaxassis kadrlar salohiyatidan hududlarda yanada samarali foydalanish imkoniyatlari.

6. Xomashyo bazalarining mavjudligi hamda logistika tizimini rivojlantirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.

Keltirilgan omillarni hisobga olgan holda, keyingi 9 yilda aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi Navoiy viloyatida 11,77 martaga, Jizzax viloyatida 10,53 martaga, Xorazm viloyatida 8,87 martaga, Andijon viloyatida 9,76 martaga oshgan. Shuningdek, Qashqadaryo viloyatida ushbu ko'rsatkich 3,44 martaga, Farg'ona viloyatida esa 4,91 martaga oshgan. Mazkur natijalar hududlarda sanoat ishlab chiqarish salohiyatini yanada kengaytirish, investitsiyalarni samarali yo'naltirish va zamonaviy ishlab chiqarish imkoniyatlarini rivojlantirish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston viloyatlarida aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi va uning o'sish sur'atlari bo'yicha turli hududiy ko'rsatkichlar shakllangan. Keyingi 9 yil davomida mazkur ko'rsatkichning o'sishi sanoatni modernizatsiya qilish, investitsiyalarni jalb etish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish jarayonlarining samarali amalga oshirilganligini ko'rsatadi.

Kelgusida hududiy sanoat salohiyatidan yanada samarali foydalanish, investitsiyalarni oqilona yo'naltirish va zamonaviy ishlab chiqarishlarni rivojlantirish orqali aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini yanada oshirish imkoniyatlari mavjud. Bu esa hududlarning ishlab chiqarish salohiyatini mustahkamlash, sanoat rivojlanishining muvozanatli sur'atlarini ta'minlash va hududlarning iqtisodiy barqarorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 1-maydagi "Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishni reyting baholash tizimini joriy etish to'g'risida"gi PQ-4702-son qarori // URL: <https://lex.uz/docs/-4803531>
2. Burxanov A.U. O'zbekiston Respublikasi mintaqalari sanoatini rivojlantirish imkoniyatlari // Marketing jurnali. – 2026. – №4.
3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Sanoat – O'zbekiston Respublikasi sanoat ishlab chiqarishi. – Toshkent. <https://siat.stat.uz/data/1178/>
4. Alimova G.A., Islamov A.A., Kazakov A.A. Mintaqaviy iqtisodiyot: darslik. – Toshkent, 2020. – 306 b.
5. Burxanov A., Sattorqulov O., Berdiyev G., Eshpulatov D. Mintaqaviy iqtisodiyot: darslik. – Guliston: Ziyo nashr-matbaa, 2021. – 540 b.
6. Maxsudova D.A. Hududlarni iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanishida sanoatning tutgan o'rni (Bog'dod tumani misolida) // Geografiya: tabiat va jamiyat. – 2022. – №2.
7. OECD. Regional Development Policy in OECD Countries. Paris: OECD Publishing.
8. World Bank. World Development Report 2009: Reshaping Economic Geography. Washington, DC: World Bank, 2009.
9. UNIDO. Industrial Development Report 2024: Turning Challenges into Sustainable Solutions: The New Era of Industrial Policy. Vienna: United Nations Industrial Development Organization, 2024.
10. OECD. OECD Regional Outlook 2023: The Longstanding Role of Regions in a Changing World. Paris: OECD Publishing, 2023.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 10/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
